

pi.

sinds 1989

verschijnt tweemaandelijks www.pi-online.nl

INTERVIEW **Erwan Bouroullec** 10

THEMA KANTOREN

De Resident Den Haag	16
De Alliantie Hilversum	24
BrandLoyalty 's-Hertogenbosch	28
OVG Real Estate Amsterdam	34
Rabobank Hoofddorp	40
Soho House Londen	47

PRODUCTDOSSIER SANITAIR

Hilton Amsterdam Airport Schiphol	50
SHK Essen	56
Productberichten sanitair	58

OPGELEVERD

Stadhuiskwartier Deventer	66
Klantcontactcentrum Meerssen	72
AVAG Amsterdam	76
Huygens' Hofwijck Voorburg	80

Salone del Mobile Milaan	84
Fuori Salone Milaan	90
Meubelbeurs Stockholm	96

PRODUCTINFORMATIE	100
ETCETERA	111
LONDON CALLING SHANGHAI	114

Na inzage:

Datum en paraaf

W.R.

T.kl.

FOTO LINKS

De hal met het publieksplein is de belangrijkste ruimte van het Stadhuiskwartier.
(Foto: Scagliola Brakkee copyright Neutelings Riedijk Architecten)

FOTO RECHTS

Het voorgebouw aan het Grote Kerkhof. De nieuwbouw is opgezet als laagbouw, en past daardoor in zijn historische omgeving.
(Foto: Scagliola Brakkee copyright Neutelings Riedijk Architecten)

Nieuw hart voor oud stukje stad

Neutelings Riedijk Architecten en atelier PRO smeedden oud en nieuw succesvol samen, en maakten van het Stadhuiskwartier Deventer een prachtige aanwinst voor de stad.

Het Stadhuiskwartier Deventer strekt zich uit van het Grote Kerkhof tot aan het Bourseplein. Een oud stukje Deventer, in de schaduw van de 15de-eeuwse Lebuïnuskerk. Het totale complex omvat 20.000 m² nieuwbouw en 4.000 m² renovatie, restauratie en verduurzaming van bestaande rijksmonumenten. Neutelings Riedijk Architecten was hierbij verantwoordelijk voor de nieuwbouw en de bouwkundige renovatie van de

historische delen; atelier PRO voor de afwerking van de historische delen en de inrichting van zowel oud- als nieuwbouw. "Voor de binnenstad was dit een groot programma", aldus Eric Thijssen, projectleider bij Neutelings Riedijk, "maar omdat we de nieuwbouw hebben opgezet als laagbouw, past het toch mooi in zijn historische omgeving." Neutelings Riedijk Architecten splitste het nieuwe deel op in een voorgebouw

Architectonisch ontwerp **Neutelings Riedijk Architecten**, Rotterdam
Interieur **atelier PRO**, Den Haag
Interieur Raadzaal **OTH Architecten**, Amsterdam
Landschapsonwerp **Bos Slabbers tuin en landschapsarchitecten**, Middelburg
Deventer Raamwerk **Loes ten Anscher**, Deventer
Renovatie oudbouw **Neutelings Riedijk Architecten**, atelier **PRO**
Renovatie Hereeniging **I'M Architecten**, Deventer; atelier **PRO**, Den Haag
Bouwkundig ontwerp **ABT Adviesbureau voor Bouwtechniek**, Velp
Constructief ontwerp **Aronson Constructies Raadgevende Ingenieurs**, Rotterdam
Bouwfysisch ontwerp **DGMR Raadgevende Ingenieurs**, Arnhem
Interieurbouw **Harryvan**, Slochteren
Los meubilair **Gispen**, Van der Plas Meubel & Project, De Vorm, Ahrend, **Roels Spaces**, Hay, Fritz Hansen, Vitra, Casala Systeemwanden
cubicles: **Qbiq Systeemwanden**, Alphen aan den Rijn
Plaat-/afwerkingsmateriaal: **Duropol**, **Kronospan**, **Formica**, **Shinokki**, **Forbo Desktop**
Verlichting **Illum**, **Cappellini**, **Muuto**, **Atelje Lykta**, **Vij5**
Stoffering **Marlin Contract**, **Toucan**, **Fletco**, **Dutch Flooring Solutions**, **Sallcon Deventer**, **Vescom**, **Kvadrat**, **Ohmann**
Brandwerend glas **AGC Glass Nederland**, **Tiel**
Leverancier bewegwijzering **Signplan**
Aannemer schilderwerk oudbouw **Wolters**, Deventer
Hoofdaannemer **BAM Utiliteitsbouw Regio Noordoost**
Oppervlakte **24.000 m² bvo**

en een teruggelegen hoofdgebouw en sloot hiermee aan op de aanwezige stedenbouwkundige structuur van binnenhoven en tuinen, met elkaar verbonden door steegjes en poorten. Het complex omvat twee nieuw ontworpen hoven: een open hof rondom de voormalige burgermeesterswoning en een overdekte centrale hal waar bezoekers en medewerkers van de gemeente elkaar kunnen ontmoeten. Ondanks zijn aanzienlijke oppervlakte is het Stadhuiskwartier goed ontsloten: twee openbare routes doorkruisen het gebouwencomplex en verbinden het met de omringende straten; een rondgang op de eerste verdieping verbindt het voorgebouw met de historische delen.

Het voorgebouw aan het Grote Kerkhof heeft twee lagen en een gevel met een sterke verticale belijning. Zo voegt dit nieuwe deel zich heel natuurlijk tussen de naastgelegen historische panden 'de Hereeniging' en het oude Stadhuis.

Publieksplein

Wie door de poort van het voorgebouw komt, ziet links een grote hoge ruimte die in gebruik is voor een expositie over de geschiedenis van de stad. De Burgemeestershof, een nieuwe bin-

nenplaats met een vijver, scheidt het voorgebouw van het hoofdgebouw. Dit hoofdgebouw heeft net als de omringende bestaande bebouwing drie lagen en hoge verticale ramen. Het dak van de nieuwbouw is een afwisseling van platte groendaken en mansardedaken; vanaf het dakterras aan de Burgemeestershof kijk je uit over de Deventer binnenstad. Neutelings Riedijk Architecten gebruikte voor de nieuwbouw van het stadskantoor een extra grote baksteen. Ook de overige toegepaste materialen hebben een robuuste uitstraling: massief eikenhout, beton en natuursteen. "Voor de openbare ruimten hebben we het basalt van de buitenruimte doorgetrokken naar binnen", aldus Thijssen. Ook het eiken filigreïn van de gevel van het voorgebouw is doorgezet naar de hal in het hoofdgebouw, zodat het publieke interieur als het ware een buitenruimte blijft. "We hebben de betonnen wanden, kolommen, cassetteplafonds en trappen afgewerkt met massief eiken." Deze materiaalkeuze zorgt er mede voor, dat de hoge centrale hal ondanks zijn afmetingen een warme indruk maakt.

FOTO BOVEN
De entreebalie.

FOTO ONDER
In de lagere zijbeuken van de hal vindt de dienstverlening van de gemeente plaats. De glazen vloer van de bovenliggende galerij zorgt voor extra daglicht.

De hal met het publieksplein is de belangrijkste ruimte van het stadhuis. Hier ontmoeten medewerkers en inwoners van de gemeente Deventer elkaar. Het publieksplein is ingedeeld als een driebeukige kerk; atelier PRO richtte in het hoge middendeel een comfortabele wachtruimte in, met een afwisseling van verschillende soorten zitmeubilair. In de twee lage zijbeuken bevinden zich de servicedesks en spreekkamers waar de dienstverlening van de gemeente plaatsvindt.

Galerijen

De medewerkers van de gemeente waren voorheen verspreid over acht locaties in de stad. Thijssen. "Dat was niet efficiënt. Nu iedereen bij elkaar in een nieuw stadskantoor zit, is het e-mailverkeer een kwart minder geworden. Mensen zoeken elkaar gewoon even op." Om dit laatste extra gemakkelijk te maken, hangen er op de kantoorverdiepingen touchscreens waarop je kunt zien waar de persoon die je wilt

spreken op dat moment is. Heel handig, omdat er in het stadskantoor geen vaste werkplekken meer zijn maar flexplekken. In het inrichtingsontwerp van atelier PRO kunnen medewerkers naar behoefte kiezen voor een concentratie-, bel- of overlegplek.

Vanuit de centrale hal leidt een houten trap naar de verdiepingen waar zich de kantoren van de gemeente bevinden. De getrapte galerijen aan de linkerkant van de hal hebben glazen vloeren, zodat zoveel mogelijk daglicht in het gebouw kan doordringen. De kantoren zijn met glazen wanden afgescheiden van de hal om geluid te weren. De kantoorvloeren zijn ingericht voor 'activiteitsgerelateerd werken' met zit-stabureaus, informele zijtes en witte cubicles voor overleg. Voor wie ongestoord wil werken, zijn er afgesloten werkplekken en concentratieplekken. Centraal op de eerste verdieping bevindt zich de personeelslounge met restaurant- en lobby. De lounge heeft dankzij zijn dubbele hoogte en dakramen het karakter van

FOTO BOVEN
Aan de linkerkant van de hal lopen galerijen langs de kantoorvloeren.

FOTO ONDER
Het bedrijfsrestaurant ligt centraal op de eerste verdieping van het hoofdgebouw.

een loft met een prachtig uitzicht op de Lebuiuskerk. De aansluitende lobby vormt de schakel tussen de nieuwbouw en de historische delen: het Wantshuis – waar het college van B en W zetelt – en het Landshuis, waar zich de trouwzaal bevindt. Alle formele overleggen of vergaderingen met grote groepen vinden

plaats in de historische delen van het stadhuis.

Historische objecten

atelier PRO was verantwoordelijk voor de restauratie en renovatie van de interieurs van de historische panden: de Burgerzaal, de Trouwzaal,

de Burgemeesterskamer en de Schrijfkamers werden in hun oude glorie hersteld. Bij de inrichting zijn antieke elementen gecombineerd met eigentijdse toevoegingen, zoals de tafels, die zowel als grote vergadertafel als in losse opstelling gebruikt kunnen worden.

atelier PRO hanteerde voor plafonds, schouwen en lambriseringen een palet van rustige kalkgrijswitte tonen. De donkergrijs gekleurde wanden vormen een mooie achtergrond voor historische schilderijen en objecten. Het kleurpalet is gebaseerd op historisch kleuronderzoek en op de schakeringen grijs en wit van de 'wijjes', geglazuurde tegeltjes die in de oude panden terug te vinden zijn. De grijs tinten worden in de vergaderruimten gecombineerd met kleuren uit een van de twee blauwe of oranje accentpaletten. Deze accentkleuren keren vooral terug in de tapijten, speciaal voor het Stadhuis gemaakt naar het patroon van het Deventer tapijt 'Mei' uit 1924 van Peters Mechanische Tapijtweverij.

FOTO BOVEN

Voor de trouwzaal ontwierp atelier PRO een ellipsvormig meubel. De tapijten in de zalen zijn gemaakt naar het patroon van het Deventer tapijt 'Mei' uit 1924.

FOTO ONDER

Het eiken raamwerk in de gevel biedt plaats aan geïntegreerde kunst: Loes Anscher goot de vingerafdrukken van 2264 Deventenaren in aluminium.

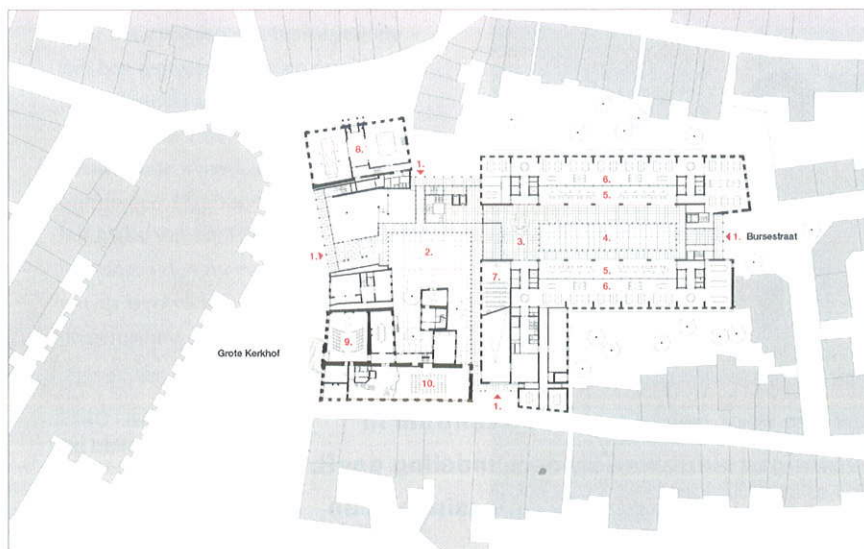
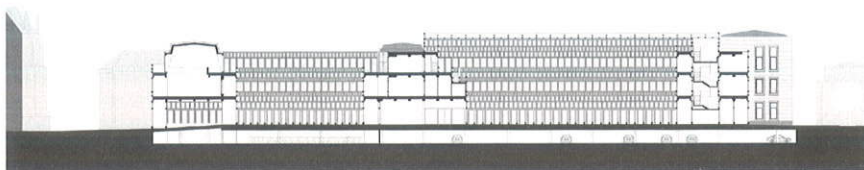
Voor de Trouwzaal ontwierp atelier PRO een ellipsvormig trouwmeubel met een binnen- en een buitenring. Het meubel kan aangepast worden aan de grootte van het gezelschap door een segment uit de ellips weg te nemen. De Raadzaal is van een nieuw interieur voorzien door OTH architecten. Hiervoor moest nog wel het een en ander worden afgestemd met de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. Thijssen: "De deuropening naar de Raadzaal was te laag, om hem te vergroten moest een deel van de monumentale tribune erboven worden weggehaald." Dit was niet de enige ingreep die in de monumentale panden heeft plaatsgevonden: "We hebben nieuwe doorbraken dwars door de oude panden gemaakt, om ze met elkaar en met de nieuwbouw te verbinden. Bestuur, ambtenaren en alle voorzieningen zitten daardoor op loopafstand van elkaar."

Deventer Raamwerk

Het nieuwe stadhuis is een bijzonder duurzaam gebouw, met een GPR-score 8-9 en de kwalificatie Breeam excellent. Neutelings Riedijk Architecten

gebruikte zoveel mogelijk natuurlijke bronnen en liet het gebouw het werk doen. Het grote atrium laat veel daglicht binnen en werkt daarnaast als een long: frisse lucht die via ventilatiekanalen binnenkomt wordt na opwarming afgevoerd via het atrium. De zonnepanelen op het dak van de publiekshal wekken energie op en houden direct zonlicht tegen zodat de hal niet te veel opwarmt. Dankzij de grote hoeveelheid daglicht in het gebouw is er minder kunstlicht nodig. Het zichtbeton werkt als een warmte-koudebuffer al naargelang het seizoen, in het beton is betonkernactivering toegepast. Dankzij het gebruik van zonlicht en water voor koeling en verwarming is het Stadhuiskwartier een kwart zuiniger dan vergelijkbare gebouwen in Nederland.

De medewerkers van de gemeente Deventer kregen te maken met drie veranderingen tegelijk: de verhuizing naar het nieuwe stadskantoor, de invoering van het 'activiteitsgerelateerd werken' en het paperless office. Thijssen: "Dat was veel, maar het ging heel goed." Het nieuwe kantoor draagt hier zeker aan bij; ondanks de vele open ruimten is de

- 1. Entrance
- 2. Courtyard, Burgermeestershof
- 3. Reception
- 4. Atrium
- 5. Service desks
- 6. Offices
- 7. Auditorium
- 8. Conference rooms
- 9. Wedding hall
- 10. Citizens' hall

- 11. Mayor's office
- 12. Aldermen's rooms
- 13. Council chamber
- 14. Restaurant
- 15. Parking

Level 00

0 10 20 30 40 50m

akoestiek goed en de werksfeer rustig en prettig. "Je kunt hier je collega's echt zien zitten dankzij de vele doorkijkjes en zichtlijnen."

Niet alleen de medewerkers, maar ook de inwoners van de gemeente Deventer kunnen het Stadhuiskwartier met recht hunne noemen: de filigree gevels van het voorgebouw die doorlopen in de hal, vormen het perfecte kader voor geïntegreerde kunst in de vorm van een serie aluminium roosters. Beeldend kunstenaar Loes ten Anscher verzamelde hiervoor de vingerafdrukken van 2264 Deventenaren en goot deze in aluminium. Dankzij dit 'Deventer Raamwerk' hebben de inwoners letterlijk hun stempel kunnen drukken op het nieuwe stadhuis.

www.atelierpro.nl

www.neutelings-riedijk.com

www.oth.nl

FOTO BOVEN
De kantoorvloeren zijn ingericht voor 'activiteitsgerelateerd werken'.

FOTO MIDDEN
Dankzij de mansardedaken hebben de kantoorvloeren een afwisseling van lagere en hogere ruimten.

MIDDEN
Doorsnede.

ONDER
Plattegrond begane grond.